

DRAGOMÁN GYÖRGY

Világ/hír

■ Azt azért tudjad, hogy ez az egész csak egy cirkusz, mondja az híresebbnél is híres író, mélyet szív a cigarettájából, aztán a földre pöccinti a hamut. A lényeg a papíron van, és igazából mi csak azért felelünk és arról tehetünk. Bólintok, tudom, mondom neki, és közben azt is tudom, hogy sose fogom ezt a mondatot elfelejteni, és azt se, ahogy játékosan és méltósággal kimondja. Nemsokára behív az ügyelő, felülünk majd a csurig telt színházterem színpadára, beszélgetni fogunk. Ott leszünk, de nem leszünk ott, vagyis nemcsak ott leszünk, hanem a könyveink lapjai között is, mert a könyveink nélkül nem ülhetnénk ott a színpadon.

A lényeg a munka, minden más csak a munka következménye. A lényeg a lehető legjobb mondat.

Ülök és írok, a csorgóra gondolok, arra, ami ott volt a blokk mögött, arra, ami biztos most is ott van, a falból kiálló vastag vascsövön ömlik ki belőle a hideg víz. A játékra gondolok, amit egy időben játszottunk ott a fiúkkal, a szánkat a cső elejének nyomtuk, úgyhogy a fém kört rajzolt a csukott szám köré, két kézzel megmarkoltuk a csövet, úgy szorítottuk neki magunkat, hogy minél jobban ellen tudjunk tartani a víznyomásnak. Erről írok, az érzésről, hogy a jéghideg víz leszalad a torkunkon. Még nem tudom, hogy ebből egy novella lesz, Ugrás címmel fogja hozni a Jelenkor, aztán A fehér király részévé válik.

Nem látok a jövőbe, nem is akarok, elég nekem a fehér falat nézni, fent, a konyhaablak melletti vékony falszeletet, azon kell meglátnom valahogy a belső filmet, amiből majd mondatok lesznek, mondatok és történetek.

Tele az orrom a cső fémes szagával, a lefolyó rácsa jut eszembe, mohos és rozsdás, nem lehet egyszerre mind a kettő, én mégis úgy emlékszem, az volt, érzem a mélyéből feltörő kútszagot, erre nem fogok tudni ráfókuszálni, nem enged meg a nézőpont.

Nem látok a jövőbe, még nem tudom, hogy ezt a fejezetet majd lefordítja angolra Olchváry Pali, németre Kornitzer Lacy, románra Gabos Foarta-Ildikó. Még nem tudom, hogy azt fogom mondani, küldjük el a The Parris Review-nek az angol fordítást, nem tudom, hogy ott egy irdatlan kupacból fogja kiválasztani egy előolvasó, hogy aztán, teljesen váratlanul, közölje is a lap, ami ritkán közöl fordítást, még nem tudom, hogy a szövegbe beleszeret a fiatal ügynök, Chris Parris-Lamb, hogy ettől majd kiadja a könyvet a Houghton-Mifflin-Harcourt, az a kiadó, amelyik Philip Roth és Tolkien könyveit is gondozza.

A mondattal vagyok elfoglalva, a csőben az arcnak és a csukott szájnak tóduzó víz nyomásával, azzal, hogy ezt hogy lehetne a legpontosabban leírni, hogy tudnám úgy elmesélni, mint ahogy akkor meséltem volna, amikor nem gondoltam volna, hogy pont ezt kell majd egyszer elmesélnem.

Nem látok a jövőbe, nem látom a harminc fordítást, a harminc fordító rengeteg munkáját, a kérdéseiket és a válaszaimat, azt, hogy milyen lesz megpróbálni

elmesélni valakinek, hogy milyen is volt a tejesüveg vékony, színesre préselt, gyűrhető fémkupakja.

A mondatommal vagyok elfoglalva, nem tudom még, hogy a szédülés, amiről írni próbálok, felkapja majd és körberöpíti a könyvem az egész világon, hogy aztán tényleg igazából ott legyen egy csomó könyvtár csomó polcán Sao-Paolótól Tajpejig.

Apám még él, amikor a novellát írom, még olvas, még örül neki. Nem tudom, hogy meg fog halni, hogy már a magyar borítót se látja, nemhogy a többi harmincat, még nem tudom, hogy évekig az ő drága és alig viselt kasmírzakójában járom majd a világot, hogy valahogy magammal vigyem, hogy ott legyen velem, miközben tudom, hogy ott van.

Még nem tudom, micsoda öröm lesz várni a postást, feltépni a borítékokat, látni az újabb és újabb kiadásokat, olvasni a borítókon a nagy patinás kiadók neveit, Suhrkamp, Gallimard, Einaudi, RBA, Atlas.

A sántieren gondolkodom, a föld szagán, a betoncsőbe szorult labdán, egy jeleneten, ami arról szól, hogy be kell mászni, és ki kell hozni onnan, a betoncső szorító ölelése jut eszembe, az érzés, ahogy négykézlábra akarok emelkedni benne az ijedségtől, és a tetejének nyomódik a hátam. Kivágom ezt a részt a novellából, nem ide való, eldöntöm, hogy majd máshol fogom felhasználni.

Apám nevetésére gondolok, ahogy vidáman kérdezi, hogy iszunk-e egy whiskeyt, aztán arra, ahogy megkérdezi, hogy még mindig a Duna-csatornánál van-e, vagyis nem ő, hanem Dzsátá apja, arra, ahogy odaadom neki a kéziratot az új fejezetről, és azt mondom, ott hát, hol máshol lenne.

Akkor még nem tudom, hogy apám zakózsebében külön rekesz van az öngyújtónak és a cigarettának, hogy a fellépések előtti várakozás perceiben néha szórakozottan bele fogom dugni az ujjam ezekbe a kicsi zseben belüli zsebekbe, az egyiknek a sarkában megérezem majd a fércelés éles cérnaszáleit, és azt is, hogy a bélés és a zakó anyaga közötti térben apró és pontosan kitapogathatatlan tárgyak rejtőznek.

Dolgozom, a munkára gondolok, a tanulásra, ami ahhoz kellett, hogy úgy írassak, ahogy írnom kell, arra, hogy Anyámnak lett igaza, mégiscsak érdemes volt rendszeresen megtanulni angolul és németül, ha ez nem lenne, nem tudnék fordítani, nem tudnám eltartani magam és a családom az írás mellett, még nem tudom, hogy ezek a nyelvek arra kellenek majd, hogy a világon bárhol el tudjam mondani azt, amit el kell mondanom, hogy mosolyogva tudjak beszélgetni a mesterségem távolról csodált nagy öregjeivel.

Írok, Dzsátá hangját keresem, Emma hangját is hallom már szólni valahonnan, ott visszhangzik a fejemben Anyám nevetése, keserű és boldog nevetés, megpróbálok leválasztani róla, hogy felerősödjön benne az indulat, hogy úgy pattogjon ide-oda egy elképzelt lakás falai között, hogy minden beleremegjen, mintha a földrengés rázná az egészset.

Akkor még nem tudom, hogy később majd Anyám sírásáról fogok esszét írni, Európa lebomló és újra felépülő határaitól, még nem tudom, hogy emiatt Berlinben a Pariser Platz egyik üvegpalatájában fogok majd Európáról beszélgetni, a brandenburgi kaputól karnyújtásnyira, fent leszek, a fellépők számára fenntartott várószobában, a green-roomban, ahonnan le lehet majd nézni, az aulára, a liftekkel és csigalépcsőkkel és a dézsákba állított szépen megvilágított több emelet magasra felnyúló fákkal, és ahogy apám zakójának bélését gyűrögetem, a zsebem felszakad a férc, és végre megtudom, hogy mit hordtam magammal éve-

ken át, egy réges-régi román pixbelsőt és egy elsárgult és kissé máladozó Nitromint tablettát.

Mi a siker titka, ez a kérdés, amit legtöbbször feltettek nekem. Mindig nevetek ezen a kérdésem, benne van a saját pesszimizmusunk, hogy nekünk nem lehet csak úgy magunktól sikerünk, nem, emögött valamilyen titoknak kell lennie. Láttam egyszer, ahogy egy amerikai barátomtól megkérdezték ugyanezt, a legmagátólértődőbb és legtermészetesebb meggyőződéssel válaszolt rá: cream rises to the top, mondta, és mosolygott, a mosolya őszinte volt, nem csupa fog mosoly. A tejszín kerül legfelülre, Amerikában ez közhely, itt meg még lefordítani se tudjuk rendesen, nincs ilyen viszkézből odavágható, önbizalommal teli mondatunk.

Ülök és dolgozom, most épp más mondatokat keresek, most a következő regényemet írom, a Máglya utánit. Attól, hogy felkaptak és körbepítettek a világon a könyveim, nem lett se könnyebb, se nehezebb a munka. Sokat tanultam persze közben, tudom már, hogy kell New Yorkban taxit fogni, tudom, hol kell Stockholmban hallevest enni, hány cukorral a legjobb Isztambulban a kávé, hogy fúj Helsinkiben a szél, hogy kell átvenni egy díjat Svájcban, milyen hajnalban egy osztrák szőlőhegy, hogy borul be az Öresund fölött vihar előtt az ég, de azt is tudom, hogy igazából ez mind nem számít. Ami számít, az a munka, a lényeg a papíron van.

